

บทที่ 1

บทนำ

1. สภาพความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์มีความเจริญทางด้านวัตถุมากกว่าด้านจิตใจ มีเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้ามากทำให้อำนวยความสะดวกสบายในการรับอิทธิพลวัฒนธรรมต่างชาติทางสื่อต่าง ๆ เช่น การเล่นเกมคอมพิวเตอร์ หรือ เกมออนไลน์ที่มีเนื้อหาพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง ขาดศีลธรรมอันดีทำให้เยาวชนเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมขาดการยั้งคิดก่อปัญหาอาชญากรรมดังที่ปรากฏเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนอื่น ๆ ในโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัยมีจำนวนนักเรียนมาก จึงพบปัญหาหลายประการ เช่น การหนีเรียน ทำผิดระเบียบวินัยของโรงเรียน ปัญหาความรักในวัยเรียนและปัญหาอื่น ๆ หากปล่อยไว้ไม่ได้รับการแก้ไขก็จะทำให้เยาวชนไม่มีคุณภาพ เพราะการหลงใหลรับวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามามากทำให้มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของสังคมไทยเป็นเหตุให้เห็นความสำคัญทางด้านวัตถุมากกว่าจิตใจ หากไม่มีการดูแลแก้ไขพฤติกรรมก็จะทำให้มีร่างกายจิตใจเสื่อมทรามลง หากนักเรียนเหล่านี้มีจำนวนมากขึ้น ก็จะมีผลกระทบต่อครอบครัว โรงเรียน สังคมและประเทศชาติ ได้รับความเสื่อมเสีย เพราะเยาวชนวันนี้ คือ อนาคตของชาติในวันข้างหน้า หากเยาวชนของชาติไม่ได้รับการพัฒนาทั้งร่างกายและจิตใจ ก็จะทำให้ประเทศชาติไม่พัฒนาเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับศูนย์วิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (อ้างถึงโดย จันทร์ยงยุทธ บุญทอง : 2550 , 14) ว่า ผลสำรวจความคิดเห็นเรื่อง “สถานภาพคุณธรรมของสังคมไทย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต สติสัมปชัญญะ จิตอาสา และความซนหมั่นเพียร” จากกลุ่มตัวอย่าง อายุ 18 ปีขึ้นไป ทั่วประเทศ จำนวน 4,545 ตัวอย่าง ระหว่างวันที่ 1 – 20 มิถุนายน 2550 พบว่า กลุ่มที่มีคุณธรรมต่ำที่สุด คือ นักเรียน นักศึกษา ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปี

ดังนั้นการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ คือ การเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีมีคุณธรรมประจำใจ และมีจริยธรรมตามหลักศีลธรรมจารีตประเพณี กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับของสังคม ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานที่ได้อัญเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็กประจำปี 2550 ว่า “...เด็ก ๆ นอกจากจะต้องเรียนความรู้แล้วยังต้องหัดทำการงานและทำความดีด้วย เพราะการทำงานจะช่วยให้มีความสามารถมีความซนอดทนพึ่งตนเองได้ และการทำความดีนั้นจะช่วยให้มีความสุขความเจริญ ทั้งป้องกันตนไว้ไม่ให้ตกต่ำ...”

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดความมุ่งหมายและการจัดการศึกษาว่า ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 – 2554) กำหนดทิศทางพัฒนาประเทศว่า “สังคมอยู่เป็นสุขร่วมกัน คนไทยมีคุณธรรมนำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบคลุมรอบรู้ ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพและเป็นธรรม...” ซึ่งจะต้องได้รับความร่วมมือจากสถาบันหลักอันได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา หรือ ชีลหลัก “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน) และสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน ข้อที่ 1 ว่า “มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และถ่านิยมที่พึงประสงค์

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศเจตนารมณ์ “2549 ปี แห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน” เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2549 โดยองค์กรหลักทั้ง 5 ของกระทรวงศึกษาธิการได้ร่วมลงนามเพื่อยืนยันในเจตนารมณ์ และเป็นพันธะสัญญาระหว่างองค์กรหลักที่จะร่วมมือผนึกกำลังขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความสามารถและมีทักษะการใช้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ตลอดจนมีคุณธรรมจริยธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้ดำเนินโครงการขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาทุกเขตพื้นที่การศึกษาตามเจตนารมณ์กระทรวงศึกษาธิการ โดยให้มีการประเมินผลตามสภาพจริง รวมทั้งคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในด้านคุณธรรมจริยธรรม และคุณ

ลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในขณะที่ได้ปฏิบัติงาน ชิ้นงานนั้น ทั้งที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและนอกห้องเรียนไปพร้อมกันอย่างต่อเนื่องทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนชัดเจน

เพื่อเป็นการสนองนโยบายดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือ สพฐ. ได้กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการเพื่อรองรับนโยบายรัฐบาล (ปีงบประมาณ 2550-2551) โดยกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “สพฐ. เป็นองค์กรหลักในการจัดสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชากรวัยเรียนอย่างทั่วถึง มีคุณธรรมนำความรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และมีคุณภาพตามมาตรฐาน” และกลยุทธ์ สพฐ. ข้อ 1.ว่า “เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย”

สำหรับโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ตระหนักถึงปัญหาเยาวชนดังกล่าว จึงได้สนองนโยบายของรัฐบาลดังกล่าวด้วยการกำหนดไว้ในกลยุทธ์ข้อที่ 1 ว่า “ส่งเสริมปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้” จึงได้จัดกิจกรรมตามหลักพุทธธรรม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ สรุปลงในหมวดวินัย เคารพ และอดทน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายการศึกษา ที่ต้องการให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการใช้กิจกรรมตามหลักพุทธธรรม
2. เพื่อประเมินพฤติกรรมด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของผู้เรียนที่ใช้กิจกรรมตามหลักพุทธธรรม
3. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ใช้กิจกรรมตามหลักพุทธธรรม

3. สมมติฐานการวิจัย

1. กิจกรรมตามหลักพุทธธรรมทำให้ผู้เรียนมีคุณธรรมและจริยธรรม
2. กิจกรรมตามหลักพุทธธรรมทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

4. ขอบเขตของการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง

2. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมด้วยกิจกรรมตามหลักพุทธธรรม คุณธรรมของผู้เรียน และกิจกรรมตามหลักพุทธธรรม คือ การจัดป้ายนิเทศ สมุดบันทึกความดี และกิจกรรมเสริมตามหลักพุทธธรรม

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 520 คน ผู้ปกครองนักเรียน 520 คน และครู 10 คน รวม 1,050 คน

4.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 40 คน ซึ่งเรียนแผนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ ซึ่งเรียนอยู่ระดับปานกลาง ผู้ปกครองนักเรียน 40 คน และครู 10 คน รวม 90 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง

4. ตัวแปรที่ศึกษา

5.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดกิจกรรมตามหลักพุทธธรรม ประกอบด้วย การจัดป้ายนิเทศ สมุดบันทึกความดี และกิจกรรมเสริมตามหลักพุทธธรรม

5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ประกอบด้วย ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สะอาด สุภาพ สามัคคี มีน้ำใจ

5. ข้อตกลงเบื้องต้น

การจัดกิจกรรมตามหลักพุทธธรรมเป็นการส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ นำมาใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาและในคาบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ถือว่า นักเรียนทุกคนจะต้องปฏิบัติตนและประเมินคุณธรรมตนเอง

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีคำศัพท์ที่ผู้วิจัยใช้ในความหมายเฉพาะดังนี้

1. ผู้เรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย จำนวน 13 ห้องเรียน 520 คน
2. คุณธรรมพื้นฐาน หมายถึง การกระทำความดี 8 ประการ ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ สรุปล่องลงในวินัย เคารพ อดทน
3. การจัดกิจกรรมตามหลักพุทธธรรม หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเพื่อการเรียนรู้และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม แก่นักเรียนในโรงเรียน ฤทธิยะวรรณาลัย ได้แก่ การจัดป้ายนิเทศ การทำสมุดบันทึกความดี และกิจกรรมเสริมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตั้งแต่เริ่มเรียนทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน เมื่อเรียนครบตามเนื้อหาที่กำหนดในหน่วยที่ 1 (พระพุทธ)

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนเป็นผู้มีความรู้คุณธรรม
2. นักเรียนนำหลักพุทธธรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้เป็นเยาวชนที่มีคุณภาพ
3. ครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้สนใจใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ